

Všeobecná charakteristika

Obec sa prvýkrát spomína v roku 1244 ako Zela, od roku 1773 ako Horne Zelenicze maďarsky Felsőzelle. Obec patrila do roku 1960 do Nitrianskej župy, okresu Hlohovec, kraja Nitra, po roku 1960 do okresu Trnava a Západoslovenského kraja. Podľa Zákona č. 221/1996 Z. z. základné delenie SR vyčlenilo obec do okresu Hlohovec a Trnavského kraja.

Poloha: 138 m n. m. stred obce, 132-139 m n. m. chotár. Horné Zelenice ležia v južnej časti považského výbežku Podunajskej vrchoviny na nive medzi Váhom a Dudváhom. Obec sa nachádza juhozápadne 7 kilometrov od Hlohovca.

Odlesnený chotár tvoria mladšie treťohorné usadeniny pokryté riečnymi štrkopieskami. Poľnohospodárska pôda má nivné pôdy, ktoré sú ovplyvňované podzemnou i záplavovou vodou.

Obec v minulosti patrila Hunt-Poznanovcom, od roku 1400 panstvu Hlohovec, neskôr viacerým zemepánom (Sipeky, Rudnay, Zay, Ocskay, Brunswick a i.). V roku 1400 sa stretávame s názvom Pentechfalva. V roku 1715 mali Horné Zelenice dva mlyny, 10 poddanských a 10 želiarskych domácností. V roku 1753 mala obec 81 rodín, už v roku 1787 74 domov a 499 obyvateľov. V roku 1828 83 domov a 576 obyvateľov.

Obec ma klasickú ulicovú zástavbu. Domy sú situované dvojsovým priečelím, ale aj po šírke do ulice. Dominantou sú dva kostoly – evanjelický a katolícky. Prvý je umiestnený v bočnej časti parku, druhý na hornej strane obce smerom k rieke Váh. Ešte v 70. rokoch 20. storočia boli v obci najstaršie domy hlinené a murované domy so sedlovou a valbovou strechou z 19. storočia. Typické sú stĺpovým podstreším prístupným z priečelia. Na dvorovej stavbe majú stĺpové podstrešie prístupné vrátami z priečelia domu. Stĺpy sú drevené alebo murované. Úzke dvory sú uzavreté doskovými bránami. Vyskytuje sa tu aj hĺbková zástavba dvorov bytmi. Za obytnou časťou sú maštale, na záhumniach stodoly. Zvláštnosťou obce sú pivnice v dvoroch a na priedomí majú výpustkový vchod, odborníci podobné našli napríklad v obci Pastuchov (tiež okres Hlohovec). Schody do pivnice vedú valenou klenbou, časť klenby je pod povrchom pôdy.

Začiatkom 20. storočia sa ozdobovali steny nad ohniskom bohato omalovaným dekórom. Vlastivedný slovník obcí na Slovensku z roku 1977 uvádza ako folkloristicky zaujímavé domy A. Drobenovej, A. Sekerešovej, A. Hrobárovej, A. a M. Synakovej, M. Žofovej a i. Na prelome 19. a 20. storočia v obci bola rozšírená výroba vláčikovými čipiek, ženy vyšívali a tkali na zárobok. Hornozelenický kroj je variantom západoslovenského ľudového odevu.

Spracoval: MARTIN JURČO

Literatúra:

Súpis pamiatok na Slovensku, zv. 1. Bratislava : Obzor 1967.

Synak, J.: Spomienky a pamäti 1921-2002. Horné Zelenice: ECAV 2006.

Vlastivedný slovník obcí na Slovensku. Bratislava : Veda 1977.